

Abstract: In this study presents information on the need to improve the legislation of Ukraine on Prevention and Wake doyashnomk violence. The methodological basis of the system approach is the principle of scientific objectivity, critical structural and systemic approach to scientific literature and of sources of work. The specificity of the subject involves the need to improve current legislation so conform to international

Keywords: domestic violence, domestic violence, family member offense international standards.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Про попередження насильства в сім'ї: Закон України від 15.11.2001 № 2789-III // Відомості Верховної Ради. – 2002. – № 10. – Ст. 70.
2. Кодекс України про адміністративні правопорушення: Редакція від 10.03.2017 р.: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/80731-10/print1477037865773959>
3. Фолошня Д. Поняття сім'ї та членів сім'ї згідно із законодавством України/ Д. Фолошня// Національний юридичний журнал: теорія і практика. – 2015 – С. 89–91
4. Сімейне право України: [підручник] / За заг. ред. В.І. Боргової, І.В. Жилінкової – К. : Юринком Інтер, 2004. – 264 с
5. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційними поданнями Служби безпеки України, Державного комітету нафтової, газової та нафтопереробної промисловості України, Міністерства фінансів України щодо офіційного тлумачення положень пункту 6 статті 12 Закону України «Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей», частин четвертої і п'ятої статті 22 Закону України «Про міліцію» та частини шостої статті 22 Закону України «Про пожежну безпеку» (справа про офіційне тлумачення терміна «член сім'ї») від 03.06.1999 р. [Електронний ресурс] // Офіційний сайт ВРУ. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/v005p710-99>.
6. Зілковська Л. М. Поняття сім'ї і закономірності розвитку сімейного законодавства про державну охорону сім'ї/ Л. М. Зілковська // Сучасні проблеми приватного права: Зб.наук.праць, присвяч.80-ій річниці з Дня народження Я. М. Шевченко / Відп.ред. Н. С. Кузнецова, Р. О. Стефанчук. – К. : ВГО «Асоціація цивілістів України», – Кам'янець-Подільський, ТОВ «Друкарня «Рута», 2012. – С. 59–64.
7. Ковальова О.В. Діяльність служби дільничних інспекторів міліції щодо попередження насильства в сім'ї: автореферат дис. канд. юрид. наук: спец. 12.00.07 «адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право» / О.В. Ковальова. – Харків., 2008. – 21 с.
8. Заславська М. Г. Питання кримінально-правового захисту від насильства в сім'ї // Вісник Асоціації кримінального права України : електрон. наук. вид. – 2015. – № 2. – С. 196–204.

УДК 349.23

ПРОБЛЕМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВА НА ОХОРОНУ ПРАЦІ ПРАЦІВНИКІВ СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА В УМОВАХ «ОЗЕЛЕНЕННЯ» ЕКОНОМІКИ

В. В. Гуменна, Л. П. Амелічева

Анотація. Досліджуються питання правового регулювання охорони праці працівників сільського господарства в умовах «озеленення» економіки.

Обґрунтовуються конкретні рекомендації щодо вдосконалення чинного законодавства та практики його застосування.

Ключові слова: право на охорону праці, концепція «зеленої економіки», сільське господарство.

Важливою умовою ефективного розвитку сільського господарства України в умовах глобалізації та «озеленення» економіки є забезпечення права працівників на охорону праці. Нині в науці недостатньо досліджені на безпечність новітні виробничі фактори, що продукуються розвитком різноманітних ГМО-технологій й появою нових хімічних добрив в аграрній сфері. Відсутнє сучасне комплексне дослідження правового регулювання трудових відносин з охорони праці працівників сільського господарства в науці трудового права. Вивченням проблеми правового регулювання трудових відносин з

охорони праці в радянський період і в сучасні часи досліджували такі вчені трудового права як С. А. Голощачов [1], П. О. Ізуїта [2], А. Г. Касабова [3] та ін.

Метою даної роботи є уточнення поняття «охорона праці працівника сільського господарства», виявлення проблем у сфері забезпечення права на охорону праці працівників-аграріїв, розроблено пропозиції щодо удосконалення законодавства у вказаній сфері права.

В контексті даного дослідження слід зазначити, що сучасний стан охорони праці працівників у сільському господарстві не можна визнати задовільним. Так, за даними Державної служби України з питань праці щодо виробничого травматизму зі смертельним наслідком за галузями нагляду за 2014–2016 рр. агропромисловий комплекс має одні з високих показників смертності серед потерпілих працівників, опережаючи навіть такі небезпечні за умовами праці галузі економіки, як транспорт і будівництво [4].

Сутність складного поняття «охорона праці працівників сільського господарства» можна дослідити, виявляючи істотно-суттєві ознаки змісту кожного з трьох його компонентів-понять: «охорона праці», «працівник» та «сільське господарство».

Термін «охорона праці» є основним в цій правовій конструкції, тому слід з'ясувати сутність цього поняття в першу чергу. Конституція України закріпила право кожного на належні безпечні і здорові умови праці (ст. 43). Основним об'єктом захисту в Основному Законі визначена людина як найвища соціальна цінність, її життя, здоров'я, честь, гідність, недоторканність і безпека (ст. 3). З вказаних статей Конституції випливає, що охорона праці працюючої людини є одним з пріоритетних напрямів державної політики України. Однак, законодавець не використовує термін «охорона праці» й не надає йому визначення в Основному Законі нашої держави. Проте, у ст. 1 Закону України «Про охорону праці» поняття «охорона праці» визначається як система правових, соціально-економічних, організаційно-технічних, санітарно-гігієнічних і лікувально-профілактичних заходів та засобів, спрямованих на збереження життя, здоров'я і працездатності людини у процесі трудової діяльності.

В науці трудового права охорона праці традиційно розглядається у двох значеннях: у широкому та вузькому.

В широкому сенсі під охороною праці розуміється: 1) сукупність правових норм, що охоплюють весь комплекс трудових відносин оскільки вони покликані охороняти працю робітників і службовців. Охорона праці в широкому сенсі висловлює соціальне призначення трудового права, його сутність, функціональну спрямованість в умовах ринкових відносин.

Охорона праці у вузькому розумінні – це один з інститутів трудового права, що поєднує правові норми, безпосередньо спрямовані на забезпечення безпечних, здорових і комфортних умов праці працівників, захист працівників від шкідливих виробничих факторів.

Що ж до поняття «працівник», то у ст. 1 Закону України «Про охорону праці» зазначається, що працівник – це особа, яка працює на підприємстві, в організації, установі та виконує обов'язки або функції згідно з трудовим договором (контрактом). Важливою гарантією в сфері охорони праці є те, що при укладенні громадянами трудового договору чи контракту з підприємствами або оформленні членства в кооперативі вони мають бути проінформованими роботодавцем під розписку про умови праці на підприємстві, наявність на робочому місці, де вони будуть працювати, небезпечних і шкідливих виробничих факторів, які не усунуто, та можливі наслідки їх впливу на здоров'я, а також їх права на пільги і компенсації за роботу в таких умовах відповідно до законодавства і колективного договору (ст. 29 КЗпП України).

Для того, щоб виявити специфіку охорони праці працівників сільського господарства, слід з'ясувати змістовне наповнення поняття «сільське господарство». Так, у ст. 1 Конвенції МОП № 184 від 2001 року «Про безпеку і гігієну праці в сільському господарстві» закріплені основні види діяльності, які відносяться до сільського

господарства (сільськогосподарська та лісівницька діяльність, здійснювана на сільськогосподарських підприємствах, у тому числі рослинництво, лісівництво, тваринництво, розведення комах, первинна переробка продукції рослинного й тваринного походження власником підприємства чи від його імені, а також використання та обслуговування механізмів, устаткування, пристосувань, інструментів і сільськогосподарських агрегатів, зокрема будь-які технологічні процеси, зберігання, операції чи транспортування на сільськогосподарському підприємстві, які безпосередньо пов'язані із сільськогосподарським виробництвом). Необхідно зауважити, що правове регулювання охорони праці працівників сільського господарства також є недостатньо досконалим на сьогоднішній день. На жаль, й досі не розроблена Галузева програма поліпшення стану безпеки й гігієни праці та виробничого середовища у сільському господарстві на середньостроковий та довгостроковий періоди. Пропонуємо розробити проект Галузевої програми поліпшення стану безпеки й гігієни праці та виробничого середовища у сільському господарстві на середньостроковий та довгостроковий періоди розвитку з урахуванням норм Конвенції МОП № 184 від 2001 року «Про безпеку і гігієну праці в сільському господарстві» та Конвенції МОП № 129 «Про інспекцію праці в сільському господарстві» від 1969 року, які вже ратифіковані Україною. За цією програмою пропонується запровадити у сільськогосподарське виробництво необхідні сучасні заходи і засоби науково-технічного, організаційно-правового, санітарно-гігієнічного й іншого характеру.

Централізоване регулювання трудових відносин в сфері права на охорону праці працівників сільського господарства здійснюється на основі ст. 3, 43 Конституції України, Глави XI «Охорона праці» КЗпП України, що встановлюють основні гарантії у зазначеній сфері права, Конвенції МОП № 184 від 21.02.2001 «Про безпеку і гігієну праці в сільському господарстві», яка враховує норми-пропозиції з охорони праці в сільському господарстві, Концепції з організації охорони праці в аграрному секторі економіки в нових умовах господарювання від 15.09.2000 № 182, яка має на меті виконання законодавчих вимог щодо пріоритету життя і здоров'я працівників по відношенню до результатів виробничої діяльності незалежно від форм власності та кількості працюючих.

Локальне регулювання трудових відносин в сфері права на охорону праці на сільськогосподарському підприємстві, як і на будь-якому іншому, здійснюється на базі численних локальних актів з охорони праці (виробничих інструкцій, пам'яток, посібників з техніки безпеки і виробничої санітарії тощо). Розробка цих локальних правових актів на підприємствах повинна здійснюватися з додержанням вимог, передбачених у Порядку опрацювання і затвердження власником нормативних актів про охорону праці, які діють на підприємстві, затвердженому Держкомнаглядохоронпраці України від 21.12.1993. Локальні правові акти, що видаються підприємствами, установами, організаціями, державній реєстрації не підлягають, лише окремі з них (колективний договір) реєструються місцевими органами влади. Прикладом локального регулювання трудових відносин в сфері права на охорону праці на ПАТ «Державна-продовольча зернова корпорація України» є колективний договір, положення якого спрямовані на забезпечення високого рівня мотивації співробітників, збереження їх здоров'я, створення безпечних і комфортних умов відповідно до вимог чинного законодавства, здійснення сумісно з профспілковою організацією постійного контролю та періодичного аналізу стану охорони праці, аварійності та травматизму на підприємстві. За нормами цього документу роботодавець зобов'язується оздоровлювати працівників підприємства та членів їх сімей, частково компенсує витрати на санаторно-курортне лікування працівників ДПЗКУ, організовує з метою поширення активного та здорового способу життя серед працівників ДПЗКУ колективні спортивно-оздоровчі заходи (рафтинг-тури по річці Південний Буг та Десна, тенісні змагання й ін.) [5].

Низький рівень забезпечення права на охорону праці працівників вітчизняного сільського господарства є також наслідком масового недотримання відповідними роботодавцями вимог законодавства у зазначеній сфері. Так, лише за даними Управління

Держпраці у Вінницькій області (зауважимо, що ця область в Україні вважається однією з провідних у розвитку сільського господарства, адже в ній розташована велика кількість – 2226 суб'єктів господарювання в аграрній галузі) за 2016 рік на 67 перевірених сільськогосподарських підприємствах (10 % від загальної кількості перевірених роботодавців області) було виявлено 1037 порушень законодавчих та нормативно-правових актів з питань охорони праці та промислової безпеки (більше 20 % від загальної кількості виявлених порушень на всіх перевірених підприємствах області разом взятих) [6]. Як вбачається, в середньому на кожному сільськогосподарському підприємстві Вінниччини виявлено по 2 відповідних порушення.

Як наслідок, працівники сільськогосподарських підприємств нерідко вимушені звертатися до судів, з позовними вимогами відновити порушені роботодавцями права з питань розслідування нещасного випадку на виробництві і складання акту форми Н-5 та Н-1 [7; 8; 9], забезпечення безпечних і здорових умов праці, пільгами і компенсаціями за роботу у небезпечних і шкідливих умовах праці у аграрному секторі, додержання вимог законодавчих та нормативно-правових актів з питань охорони праці та промислової безпеки [10].

Проведене дослідження юридичної природи поняття «охорона праці працівників сільського господарства», виявлення деяких проблем забезпечення трудових відносин в сфері права на охорону праці працівників-аграріїв дозволяє зробити наступні висновки:

1. Дістала подальшого розвитку пропозиція розробити проект Галузевої програми поліпшення стану безпеки й гігієни праці та виробничого середовища у сільському господарстві на середньостроковий та довгостроковий періоди. За цією програмою пропонується запровадити у сільськогосподарське виробництво необхідні сучасні заходи і засоби з охорони праці науково-технічного, організаційно-правового, санітарно-гігієнічного й іншого характеру.

2. Уточнено визначення поняття «охорона праці працівників сільського господарства», яке можна було б використати у Розділі «Загальні визначення і терміни» проекту Галузевої програми поліпшення стану безпеки й гігієни праці та виробничого середовища у сільському господарстві на середньостроковий та довгостроковий періоди розвитку.

3. Встановлено, що під впливом концепції «зеленої економіки», сьогодні в Україні все більше поширюється органічне сільськогосподарське виробництво (створюються «зелені» робочі місця), в умовах якого діє заборона використання хімічно-синтезованих речовин; виключення застосування ГМО, продуктів їх переробки та їх похідних. Такий важливий напрямок розвитку сільського господарства буде позитивно впливати на охорону здоров'я працівників-аграріїв в процесі праці, адже зменшиться вплив шкідливих виробничих факторів на організм працюючих. Однак зрозуміло, що таке виробництво корисне для працівників і населення в цілому, але більш витратне для роботодавця. Тому, обґрунтована всебічна державна підтримка реалізації проектів щодо створення «зелених» робочих місць в сільському господарстві, особливо при вирішенні питань охорони праці.

4. Встановлено, що більшість нормативно-правових актів для сільського господарства, що регулюють право на охорону праці працівників, розроблені та прийняті ще в 70–90-х роках ХХ ст. і в сучасних умовах розвитку не здатні ефективно регулювати трудові відносини в сфері права на охорону праці в сільськогосподарських підприємствах на фоні докорінних змін як їх організаційних форм, так і технологій виробництва продукції рослинництва та тваринництва. Виявлення цих актів й заміна більш досконалыми могло б стати одним із пріоритетних завдань проекту Галузевої програми поліпшення стану безпеки й гігієни праці та виробничого середовища у сільському господарстві на середньостроковий та довгостроковий періоди розвитку.

Анотація. Исследуются вопросы правового регулирования охраны труда работников сельского хозяйства в условиях «озеленения» экономики.

Обосновываются конкретные рекомендации по совершенствованию действующего законодательства и практики его применения.

Ключевые слова: право на охрану труда, концепция «зеленой экономики», сельское хозяйство.

Abstract. Legal regulation of labour protection issues of agricultural workers are examined in the work in the conditions of the economy «greening».

Specific recommendations are substantiated to improve current legislation and practical aspects of its application.

Key words: the right to health and safety, the concept of «green economy», agriculture.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Голощанов С. А. Правовые вопросы охраны труда в СССР / С. А. Голощанов. – М. : Юрид. лит., 1982. – 200 с.
2. Ізуїта П. О. Правове регулювання охорони праці в умовах ринкової економіки: автореф. дис. кандидата юридичних наук: 12.00.05 – Харківський національний університет внутрішніх справ, Харків, 2008. – 18 с.
3. Касабова А. Г. Охрана труда и стандартизация (правовые вопросы) / А. Г. Касабова. – Ереван : Изд-во АН Армянской ССР, 1987. – 96 с.
4. Оперативна інформація. Статистичні дані виробничого травматизму за галузями нагляду за 2014–2016 рр. [Електронний ресурс] Державна служба України з питань праці. – Режим доступу : <http://dsp.gov.ua>
5. Соціальна політика. Колективний договір. [Електронний ресурс]. ПАТ «Державна-продовольча зернова корпорація України» – Режим доступу : <http://www.pzcu.gov.ua/>
6. Звіт про наглядову діяльність за формою 3-НД за 2016 рік [Електронний ресурс]. Управління Держпраці у Вінницькій області. – Режим доступу : <http://vn.dsp.gov.ua/>
7. Рішення Старокостянтинівського районного суду Хмельницької області за справою № 683/1279/16-ц від 20.07.2016 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://reyestr.court.gov.ua/Review/59619491>
8. Ухвала Апеляційного Суду Волинської області за справою № 156/1334/13-ц від 30.01.2014 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/36910189>.
9. Рішення Іваницького районного суду Волинської області за справою № 56/1334/13-ц від 09.12.2013 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/36128074>.
10. Ухвала Вінницького апеляційного адміністративного суду за справою № 2208/4171/12 від 20.11.2012 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/27675054>

УДК: 343.241

ВИПРАВНІ РОБОТИ: ДОКТРИНАЛЬНІ АСПЕКТИ ЗАСТОСУВАННЯ ТА СПІВВІДНОШЕННЯ З ІНШИМИ ВИДАМИ ПОКАРАНЬ

О. А. Жердев, Т. В. Михайліна

Анотація. Проаналізовано правову природу та сутність покарання у виді виправних робіт. Досліджено зміст даного покарання. Запропоновано зміни до Кримінального кодексу України.

Ключові слова: кримінальне покарання, виправні роботи.

Євроінтеграційні процеси України та відхід від радянського минулого зумовлює необхідність здійснення правової реформи, зокрема у сфері призначення та застосування кримінальних покарань.

Світова спільнота в останній час серйозно займається пошуком альтернативних позбавленню волі покарань. Це пояснюється значними матеріальними витратами держави та негативними наслідками правового, морального і соціального характеру, що настають для особи, яка відбуває покарання у виді позбавлення волі. Для України, яка займає шосте місце у світі за кількістю ув'язнених на 100 тисяч населення, поширення практики застосування альтернативних видів покарань є важливим завданням.

Сьогодні, згідно українського законодавства, існує ціла низка видів покарань, що є альтернативними позбавленню волі. Однак питання застосування такого альтернативного позбавленню волі виду покарань, як виправні роботи, в умовах демократизації українського суспільства й побудови правової, європейської держави набуває особливого